

Impact rollen gemeente bij participatie initiatieven vanuit de samenleving

Toolkit

Voor welke rol of vorm van participatie ook wordt gekozen, uitgangspunt is dat de gemeente een toolkit ter beschikking stelt aan initiatiefnemers. In deze toolkit wordt beschreven op welke manier en met welke middelen, de initiatiefnemer de omgeving kan betrekken. Deze toolkit wordt op basis van nieuw verworven inzichten en op basis van opgedane ervaring voortdurend geactualiseerd. Een dergelijke toolkit is momenteel al beschikbaar voor de vaste contractpartijen waarmee Haarlem werkt aan projecten in de openbare ruimte.

Onderstaand is indicatief beschreven wat de impact is van de verschillende rollen, die de gemeente kan innemen in participatieprocessen bij initiatieven vanuit de samenleving.

Loslaten

Bij een initiatief dat niet direct van groot belang is voor de samenleving zelf en waarvan het effect op de omgeving beperkt is, kan de gemeente het initiatief voor de participatie geheel bij de initiatiefnemer leggen. De eerder genoemde toolkit is raadpleegbaar en in te zetten door de initiatiefnemer. De gemeente toetst dan achteraf. Deze toetsing gaat altijd uit van de inspanningen die zijn verricht en niet het resultaat dat is behaald. Belangrijk is dan vooral de wijze waarop reacties uit de omgeving zijn verwerkt in het voorgestelde ontwerp. En uiteraard op welke wijze de omgeving is benaderd (per brief, digitaal etc).

Als gekozen wordt voor 'loslaten' is de impact hiervan op de ambtelijke organisatie relatief klein. Van de initiatiefnemer wordt wel veel gevraagd, echter de toolkit biedt goede handvatten. Het neerleggen van de verantwoordelijkheid van de participatie bij de initiatiefnemer past verder goed bij de gedachte achter de Omgevingswet. De verwachting is dat het loslaten van de participatie bij de genoemde initiatieven financieel niet tot veel extra kosten gaat leiden. Wel kan een niet goed uitgevoerd participatietraject negatieve gevolgen hebben voor de formele procedure, zoals inspraak, bezwaar en mogelijk beroep. Dit kan immers leiden tot een gevoel van 'niet goed meegenomen te zijn' en daardoor meer weerstand in het verdere proces.

Faciliteren

Als een initiatief past bij de ambities van de gemeente en daarnaast een behoorlijk effect heeft op een gebied, wil de gemeente mogelijk meer inspanningen leveren. Naast de toolkit, kan de gemeente ook een stakeholdersinventarisatie, een stakeholdersanalyse en op basis daarvan een advies geven voor het niveau van participatie (raadplegen, adviseren of co-creatie). Daarnaast kan worden aangegeven met welke actoren de initiatiefnemer de participatie dient te organiseren. Het inrichten van bijvoorbeeld een projectpagina op de website behoort tevens tot de mogelijkheden. Net als bij loslaten vindt toetsing achteraf plaats.

De impact op de ambtelijke organisatie als wordt gekozen voor 'faciliteren' is gemiddeld tot aanzienlijk. Weliswaar ligt er nog steeds een verantwoordelijkheid bij de initiatiefnemer voor het daadwerkelijke participatietraject, maar er wordt meer inzet gevraagd van de ambtelijke organisatie. Wel sluit deze manier van werken nog goed aan bij de gedachte achter de Omgevingswet. Meer inzet vanuit het ambtelijke apparaat betekent ook hogere kosten. Gezocht kan worden naar mogelijkheden om deze kosten, bijvoorbeeld via een anterieure overeenkomst, te verhalen bij de

initiatiefnemer. Verder geldt ook hier dat een niet goed uitgevoerd participatietraject in negatieve zin gevolgen kan hebben voor de formele procedure van inspraak, bezwaar en mogelijk beroep.

Regisseren

Wanneer de gemeente groot belang hecht aan het initiatief, het effect op de omgeving groot is of de initiatiefnemer een maatschappelijke partner is (Domus plus, Koepelkatedraal), kan een regisserende rol de beste keuze zijn. Bij een regisserende rol wordt de participatie uitgevoerd zoals dat nu gebeurt obv beleidsvoornemens e.o. projecten waar de gemeente groot belang aan hecht (zie ontwikkelvisies, Domus, De Koepel). Dit vereist veel inspanning van de gemeente aan de voorkant. Het is voor te stellen dat jaarlijks een aantal projecten wordt aangewezen door het bestuur, waarin de gemeente deze rol neemt. Het bovenstaande vereist een afwegingskader waarin de mate van effect op de omgeving en het belang voor de gemeente nader worden gepreciseerd.

De impact op de gemeentelijke organisatie is bij 'regisseren' groot. Er moeten veel inspanningen worden verricht. Daarnaast is de financiële impact groot. Ook hier geldt dat onderzocht moet worden hoe, maar ook welke kosten, via bijvoorbeeld een anterieure overeenkomst verhaald kunnen worden bij de initiatiefnemer. Belangrijke vraag is ook wat de consequenties zijn als de gemeente een regisserende rol heeft ingenomen, maar de initiatiefnemer van mening is dat het doorlopen traject niet juist is geweest of niet het gewenste resultaat heeft gebracht.